

'Uitbannen M.s. versterkt onze concurrentiepositie'

M.s. uitroeien is mogelijk, maar wie gaat dat betalen?

De Nederlandse pluimveesector wil Mycoplasma synoviae (M.s.) graag uitroeien vanwege de grote schade die de bacterie veroorzaakt. In 2012 werd deze schade voor de hele sector geschat op 14 miljoen euro waarvan 10 miljoen voor de vleeskuikensector. De grote vraag is echter wie de rekening betaalt. Buitenlandse afnemers betalen geen meerprijs voor M.s.-vrije broedeieren, zo geven broedeihandelaren aan.

Mycoplasma synoviae (M.s.) komt veel voor bij pluimvee in Nederland; vooral bij vleeskuikenouderdieren en (opfok) leghennen. Bij vleeskuikenouderdieren daalde het aantal besmette koppels aan het eind van de productieronde van 49 procent in 2016 naar 39 procent in 2018

door M.s. voor de hele pluimveesector werd in 2012 op 14 miljoen euro geschat, waarvan 10 miljoen voor de vleeskuikensector. De bacterie kan de oorzaak zijn van productiedaling door eischaaflafwijkingen, luchtzakontstekingen en pootproblemen. De bacterie komt echter ook veel voor zonder dat deze direct problemen geeft. Deze vorm zorgt ervoor dat de schade door andere bacteriën of virussen in het ademhalingsapparaat, zoals E.coli en infectieuze bronchitis (IB), versterkt wordt; soms wel tot 50 procent meer. De schade door een IB-stam alleen is dus lager dan door dezelfde IB-stam in aanwezigheid van M.s.. Onderzoek toont dit aan.

Verhoogde afkeur

Bij vleeskuikens versterkt M.s. het negatieve effect van een E.coli of IB. Zo kan de bacterie bij vleeskuikens luchtzakontsteking veroorzaken en daardoor leiden

tot verhoogde afkeur. Bovendien zorgt de ziekte bij vleeskuikens tot groeivertraging en verhoogde uitval.

„We willen het aantal besmettingen met M.s. graag terugdringen”, zegt Piet Faber, voorzitter opfok en vermeerdering van LTO/NOP. Daar pleit pluimveedierenarts Anneke Feberwee van de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) ook voor. Ze doet al jaren onderzoek naar de ziekte, is de expert op het gebied van M.s. in Nederland en heeft wereldwijde contacten. „De Nederlandse pluimveesector heeft mede door een sectorale aanpak Mycoplasma gallisepticum (M.g.) uit weten te bannen. Dat kan met M.s. ook, maar het kost tijd. De biosecurity van Nederlandse pluimveebedrijven verbeterde de afgelopen decennia sterk zodat aanpak van M.s. een kortere termijn vergt dan de aanpak van M.g.”, verwacht Feberwee. Pluimveedierenarts André Steentjes van het Veterinair Centrum

Someren acht het uitbannen van M.s. realistisch als de hele sector grote stappen zet qua hygiëne. „Ik heb veel kennis op mogen doen over hoe moeilijk het is om M.s. 100 procent buiten de deur te houden op vleeskuikengrootouderbedrijven. Dan moet je biosecurity echt helemaal kloppen. Dat vergt enorme discipline”, stelt Steentjes. „Stalbetreders zoals dierenarts of ent- en vangploegen mogen minstens twee, maar beter nog drie dagen niet bij pluimvee zijn geweest. Bulkwagens mogen alleen op M.s.-vrije grootouderdierenbedrijven komen en beslist niet op leghennenbedrijven die vaak besmet zijn. Ook mag er in een straal van bij voorkeur 3 kilometer geen ander pluimveebedrijf zitten omdat de bacterie ook in stof door de lucht verplaatst kan worden.” Daarom plaatsen fokbedrijven grootouderdieren bij voorkeur op bedrijven in gebieden met een lage pluimveedichtheid, zoals in

Noord- en Oost-Nederland. Feberwee beaamt dat hygiëne het sleutelwoord is. „De bacterie kan overgedragen worden via insleep. Contacten, zoals een storingsmonteur, ent- of een vangploeg, kunnen een risico zijn voor de insleep van M.s.. Mycoplasma's kunnen slechts kort overleven buiten de kip. Op verschillende materialen zoals stof maar een paar dagen. M.s. kan echter wel maanden overleven in eierstruif. Een goede biosecurity is essentieel om het risico via contacten te verkleinen.” Feberwee pleit voor staleigen materiaal en verplicht douchen. „In de opfok en in de vlees- en legvermeerdering is douchen gebruikelijk. Hanteer deze eis heel strikt.” Daarnaast kan M.s. overgedragen worden van moederdieren op nakomelingen. Al het fokmateriaal in de leg- en vleessector is al jaren M.s.-vrij. Ook is de opfok van legvermeerdering de afgelopen

jaren vrij van de ziekte. „Dit laat zien dat je door hygiënisch werken vrij kunt blijven. Dat kan ook in andere deelsectoren zoals de opfok van vleeskuikenouderdieren”, stelt Feberwee. Al is dat niet eenvoudig geeft ze toe. „De mindset in de hele keten moet hierop gericht zijn. Niet alleen bij de opfokker, ook bij (broed) Eierhandelaren en broederijen. Die moeten bijvoorbeeld altijd brand-schone trays en broedlades leveren aan pluimveehouders.”

Beginnen in opfok

De vleeskuikenouderdierensector wil M.s. eerst in de opfok uitroeien. Het ministerie van LNV paste de verplichte monitoring op de ziekte bij vleeskuikenouderdieren op advies van de sector eind december vorig jaar aan. „Nu we de aanwezigheid van M.s. in week 19 vlak voor het overplaatsen bij de opfokker

THEMA
Vermeerdering

„Biosecurity is de belangrijkste maatregel in de aanpak van M.s.. Vaccinatie is een hulpmiddel in de aanpak van M.s. onder de voorwaarde van een goede biosecurity”, zegt Anneke Feberwee van GD.

„De resultaten van de monitoring laten zien dat 60 tot 80 procent van de vleeskuikenouderdierenbedrijven M.s.-vrij kan blijven zonder vaccinatie”, aldus Anneke Feberwee.

M.s.-besmette bedrijven per pluimveetype en waarschijnlijke besmettingsrisico's

	2016	2017	2018	M.s.-besmettingsrisico
Vlees				
Fok	0 %	0 %	0 %	-
Opfokvermeerdering	26 %	13 %	14 %	Insleep *
Vleesvermeerdering productie	49 %	41 %	39 %	Vanuit opfok en insleep
Vleeskuikens	-	-	-	Vanuit moederdieren ** en insleep
Kalkoen	9 %	17 %	20 %	Insleep ***
Leg				
Fok	0 %	0 %	0 %	-
Opfokvermeerdering	0 %	0 %	0 %	Insleep
Legvermeerdering productie	21 %	23 %	13 %	Insleep
Opfok leg	44 %	28 %	34 %	Vanuit moederdieren en insleep
Eind leg	72 %	73 %	74 %	Uit de opfok, oudere koppels op het bedrijf en insleep

* Horizontale insleep.

** Verticale insleep (besmet vanuit moederdieren).

*** Risico vanuit moederdieren kan niet worden ingeschat omdat gegevens hierover ontbreken.

met een PCR-test onderzoeken, hebben we meer garantie dat een ouderdier vrij uit de opfok komt dan voorheen toen bloedonderzoek maximaal 14 dagen voor transport verplicht was", motiveert Faber. „Uit onderzoek van GD blijkt dat 60 procent van de besmettingen aan het eind van de opfok tot aan week 30 in de vermeerderingsstal plaatsvindt", vertelt hij. „We willen graag weten wanneer die besmetting exact plaatsvindt. Eendagskuikens vanuit de fokkerij zijn allemaal negatief. We willen weten of de dieren

in de opfok al besmet raken, tijdens het transport of in de vermeerderingsstal. Wanneer we dat weten, kunnen we daarop inspelen." Feberwee adviseerde de sector om de ziekte eerst in de opfok uit te bannen. „Als je de ziekte in de opfok uitroeit, ban je een insleepbron uit. Die aanpak werkte voor M.g. ook goed." De ervaren pluimveedierenarts verwacht niet dat de opfok van vermeerderingsdieren binnen nu en twee jaar vrij is. „Vijf jaar is wellicht wel een realistisch tijdsplan." Alleen de verplichte monitoring aanpassen, is niet genoeg. „Indien een bedrijf de insleeproute weet, moet het actie ondernemen", stelt Feberwee. Nu is dat allemaal vrijwillig.

Algemeen verbindendverklaring

Vroeger bepaalde het Productschap Pluimvee en Eieren (PPE) de wet- en regelgeving voor diergezondheid in de pluimveesector, geeft Faber aan. Dat werkte volgens hem uitstekend omdat daar deskundige mensen werkten. Nu bepaalt het ministerie van LNV die wet- en regelgeving. Bij LNV werken geen specialisten zoals vroeger bij het Productschap. Binnen de pluimveesector zijn die specialisten er wel. Daarom pleiten LTO/NOP en NVP voor een algemeen verbindendverklaring (AVV) voor diergezondheid. „Wanneer we als sector zelf de wet- en regelgeving voor diergezondheid mogen bepalen, kunnen we het diergezondheidsniveau van de Nederlandse pluimveesector omhoogtillen", legt Faber uit. Het verdwijnen van het Productschap maakt de dierziektebestrijding in sommige gevallen moeilijker. In 2013 startte de sector voortvarend met het monitoren van M.s.. Tot een goede bestrijding in alle deelsectoren kwam het

echter nooit. Het aanpassen van regelgeving – dat is nodig voor een kostenefficiënte bestrijding – is lastiger dan vroeger ten tijde van het Productschap. Eind 2019 is er echter wel een eerste stap gezet door wijzigingen in het verplichte monitoringsprogramma. Dit kan volgens Feberwee helpen om een bestrijdingsprogramma op te stellen voor de hele sector.

Wie betaalt de rekening?

Broedei-exporteurs Jeroen Zantingh van Haanstra en Arno van de Steeg van Pluriton pleiten net als Feberwee, Faber en Steentjes ervoor om M.s. uit te bannen in Nederland. De grote vraag is echter wie de rekening betaalt. „Er zijn exporterende landen die garanderen M.s.-vrije broedeieren te leveren. Ze bieden deze goedkoper aan dan onze broedeieren. Of die broedeieren daadwerkelijk M.s.-vrij zijn, weet ik niet. Maar er zijn afnemers die zwichten voor dit argument. Daarom kunnen M.s.-vrije broedeieren niet voor een meerprijs worden afgezet", legt Zantingh de vinger op de zere plek. „M.s.-vrije broedeieren bieden voordelen, maar zijn voor de export geen noodzaak zolang Rusland, Irak en Libië – de belangrijkste afnemers van Nederlandse broedeieren – het niet eisen." Momenteel eisen alleen Israël en een paar andere landen in het Midden-Oosten M.s.-vrije eieren. „Het gaat maar om een klein percentage, minder dan 5 procent, van de Nederlandse broedei-export. Rusland, veruit onze grootste afnemer, eist dit niet. Hier zijn ook geen signalen voor. Rusland zou zichzelf daarmee beperken omdat M.s.-vrije broedeieren lastiger verkrijgbaar zijn. Mocht Rusland, Irak of Libië dit in de toekomst eisen, dan moeten we hier-

„Glazige punteieren zijn een typisch gevolg van Mycoplasma synoviae (M.s.) bij leghennen", zegt André Steentjes.

aan voldoen. Dan wordt dit de standaard voor die landen, maar dan nog ontvangen we hier geen meerprijs voor omdat de concurrentie nu eenmaal te groot is", aldus Zantingh.

„Ik ben geen voorstander van enten omdat je daarmee de veldstam niet uitroeit, maar wellicht moeten we opfokkers die enten subsidie geven. Dat gebeurt ook voor leghennenhouders die tegen salmonella enten. Dat kan een trigger zijn om te enten en om hiermee de bacterie uit te bannen. Nadat Nederland vrij is, kunnen we dan weer stoppen met enten", stelt Zantingh voor.

'Blijf monitoren'

Vanaf volgend jaar komt de regelgeving om M.s. te monitoren te vervallen bij LNV omdat EU-regelgeving leidend wordt. De sector moet zelf een oplossing vinden om de sectorbrede aanpak van M.s. voort te zetten. Een algemeen verbindendverklaring (AVV) voor diergezondheid kan hierbij helpen. Steentjes pleit er nadrukkelijk voor om als sector wel met monitoren verder te gaan. „Stel je neemt tien bloedmonsters

of twaalf luchtpijpswabs per keer per stal. Dan krijg je een idee of de ziekte aanwezig is. De kosten hiervan zijn met een paar honderd euro per jaar te overzien. Indien een infectie met Ms-veldstam wordt aangetoond, hoeven er geen luchtpijpswabs meer genomen te worden. Om te voorkomen dat er verdere spreiding plaatsvindt, zouden afnemers en toeleveranciers moeten worden ingelicht, zodat zij hier rekening mee kunnen houden. Als de Nederlandse pluimveesector voor de langere termijn om haar exportpositie te behouden, streeft naar een M.s.-vrije status moeten we zo'n aanpak hanteren", vindt Steentjes. Toen hij een kleine dertig jaar geleden begon als pluimveedierenarts in Someren kwam M.s. veel meer voor dan nu. „We werken nu veel hygiënischer dan toen. Neem bijvoorbeeld het verplicht douchen door bezoekers van veel opfok- en vermeerderingsbedrijven. Het zou jammer zijn als de ingeslagen weg nu wordt verlaten", vindt hij. „Mycoplasma gallisepticum (M.g.) komt nu in tegenstelling tot de jaren 60, 70, 80 en 90 ook nauwelijks meer voor bij vermeerderingsdieren. Dat is een grote verdienste van de sector. Net

als M.g. moeten we M.s. ook uit kunnen bannen in de Nederlandse pluimveesector. Dat voorkomt schade en daarmee gepaard gaande hoge kosten. Bovendien versterkt het de concurrentiepositie van pluimvee-Nederland", stelt Steentjes. Feberwee kan zich hier helemaal in vinden. „M.s. uitbannen of verminderen draagt bij aan een betere gezondheid van de Nederlandse pluimveestapel. Daar zit de grootste winst", volgens haar. „Zo verminderen we de schade door de ziekte en de daarmee gepaarde kosten. Daardoor zijn er ook minder antibioticabehandelingen nodig. Daarnaast verbetert het dierenwelzijn. Bovendien draagt dit op langere termijn positief bij aan onze concurrentiepositie op de exportmarkt."

Tekst: Tom Schotman

Beeld: Ben Beerens, Gezondheidsdienst voor Dieren (GD)

Heeft u vragen en/of opmerkingen, neem dan contact op met de redactie via redactie@pluimveeweb.nl of tel. 0314 - 62 64 38.

Een luchtzakontsteking bij vleeskuikens veroorzaakt door Mycoplasma synoviae (M.s.).

'Enting beschermt niet tegen het aanslaan van de veldstam van M.s.'

Om problemen met M.s. te voorkomen, starten enkele broederijen in Nederland en Duitsland de afgelopen jaren met enten. „Enten is niet dé oplossing om M.s. uit te roeien", stelt Feberwee. „Met alleen maar enten roei je de veldstam niet uit. Wel verklein je de kans op negatieve gevolgen van de ziekte en draagt het bij aan de vermindering van de overdracht van de bacterie van moederdieren op nakomelingen. Een M.s.-positief kuiken is nog steeds in staat andere dieren in de koppel te besmetten. Er zijn onvoldoende onderzoeksdata die bevestigen dat vaccinatie

van moederdieren de problemen door M.s. bij vleeskuikens voorkomt. Het zou goed zijn om middels onderzoek hier meer inzicht in te krijgen", vindt Feberwee. Vaccinatie is een mogelijkheid op M.s.-besmette meerleefstijd-bedrijven of op eenleefstijd-bedrijven die ondanks een goede biosecurity besmet blijven, om op langere termijn de M.s.-veldstam aan te pakken. „Je moet dan consequent vaccineren totdat geen veldstam meer gevonden wordt in de M.s.-geënte koppels. Alleen onder de voorwaarde van een goede biosecurity is deze

aanpak succesvol." Feberwee heeft de indruk dat door M.s.-vaccinatie de aandacht voor biosecurity kan verzwakken omdat men denkt dat de vaccinatie een besmetting tegenhoudt. Dat is helemaal verkeerd, vindt ze. „Studies laten zien dat vaccinatie het aanslaan van een M.s.-veldstam niet voorkomt. In de aanpak van M.s. is biosecurity is de belangrijkste maatregel. M.s.-vaccinatie is een hulpmiddel binnen de voorwaarden van een goede biosecurity." Een bedrijf dat al jaren vrij is van M.s. adviseert Feberwee niet om te enten. „Dan maak je onnodig kosten."